

[Skip to content](#)

memòria i descampat

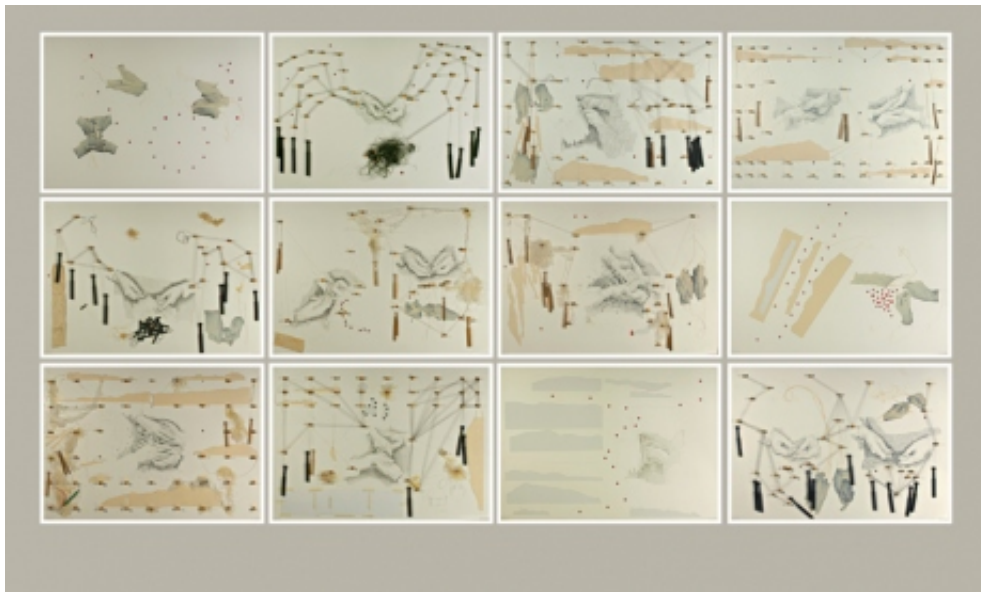
- [Home](#)
- [Enllaços](#)
- [Sobre mi](#)

ESTIVILL: memòria i sutura en el paisatge

6 May 2011

tags: [Estivill](#), [L'Espluga de Francolí](#), [Museu de la Vida Rural](#), [Orígen](#)

El Museu de la Vida Rural, a l'Espluga de Francolí, acull l'exposició temporal *Ubicació/Origen* del pintor Quico Estivill que es podrà veure fins el 31 de juliol.

Com duren els rius.

Pensa, només. Les fonts glateixen en algun lloc de la muntanya i les deus brollen d'un roc, s'uneixen en un torrent, en el corrent d'un riu i el riu flueix a través de segles, mil·lennis...

Czesław Miłosz

Un ésser desorientat és aquell que ha perdut *completament* el fil dels esdeveniments. A l'apàtrida el reconeixem pel buit genealògic que l'empresona, per l'absència de lligams amb el paisatge, per l'absoluta deriva que governa la seva nau. Quan parlem de “terra cremada” ens referim exactament a això: és el que resta després d'una retirada accidentada precedida pel convenciment íntim del retorn impossible. Els paisatges dessolats, estèrils, sense fites ni ancoratges dirigits a la memòria personal —uns llocs que no cal que siguin, per descomptat, deserts geogràfics—, són espais òptims on aquests éssers poden esperar el seu particular Godot amb la consciència, qui sap si dramàtica, d'haver perdut el fil de la narració dels esdeveniments vitals, dels propis però també dels de la resta de mortals que ens han precedit o que ens acompanyaven fins a un determinat punt del trajecte. No cal dir que tota forma de futur, en aquestes circumstàncies, és només un miratge o, potser millor, el resultat d'un miratge que no disposa de cap altra substància a banda de la que li subministra la fàbrica inesgotable de quimeres que és la ment humana.

La mitologia i la literatura clàssiques ens ofereixen, encara avui, els millors exemples d'aquesta relació umbilical que tot ésser que vulgui preservar allò que el defineix —més enllà del pur existir biològic— manté amb el seu origen, tan si es tracta d'un espai físic acotable amb un simple topònim, com d'un territori familiar fet de relacions molt més complexes i d'afectes explícits però també soterrats. A tots ens ve al cap el malaguanyat Edip de Colona, el desterrat Anquises o, més encara, Ulisses i el seu viatge de retorn a Ítaca, que és un desfer idèntic, en el seu sentit profund, al fil que recull la dona —Penelope— que l'espera a la llar nuclear mentre teixeix i desteixeix cíclicament una mortalla que vol ser el mapa mateix de les seves vides. En tots aquests processos, reversibles o no, el reconeixement és una possibilitat que roman intacta tan sols en la mesura que les artèries o ramificacions que uneixen les diferents parts d'un mateix cos no han estat seccionades: la seva deformitat, la manera com el temps les ha maltractat, rebregant-les, tensant-les fins al límit de la seva resistència, condiciona la percepció que tenim d'aquell cos originari —en podem dir *terra natal*, tot i que es tracta d'un espai simbòlic molt més ric en connotacions— fins al punt d'acabar definint-ne un nou rostre que es fruit, en darrera instància, de la suma de totes aquestes pròtesis fetes de retalls de memòria, de fragments de paisatge, d'engrunes temporals que cal suturar per tal de refer el viatge homèric que, al final, són o haurien de ser totes les vides.

D'això es tracta: viatge de retorn o, potser millor, circularitat necessària. Ulisses, com dèiem, surt d'Ítaca i torna a Ítaca convertit en un home nou —que és també un home ètic—, format gràcies al contacte amb els diferents paisatges, tan físics com humans, que només el viatge és capaç de proporcionar; quan li pregunten «On us dirigiu?» al Heinrich von Offerdingen de Novalis ell respon, de manera invariable: «Sempre cap a casa»; o com en el Wilhelm Meister de Goethe, on els anys de viatge i els d'aprenentatge es confonen en virtut d'un model filosòfic que persegueix la construcció de la pròpia identitat: tots aquests viatgers literaris —Ulisses (el d'Homer, però també el de Joyce), Offerdingen, Wilhelm Meister o, fins i tot, el Fèlix Krull irònic i inacabat de Thomas Mann— comparteixen el seu caràcter obert, en permanent construcció, permeable i atent a les diferències més subtils que el paisatge els hi pot oferir. O, en paraules de Claudio Magris, un dels grans viatgers que ens regala la literatura contemporània: «Viatjar és una experiència musiliana, més poderosa en mans del sentit de les possibilitats que no del principi de realitat. Com en unes excavacions arqueològiques, es descobreixen altres capes de realitat, les possibilitats concretes que no s'han realitzat materialment però que existien i que sobreviuen en parracs oblidats pel transcurs del temps, en passos encara oberts, en estats encara fluctuants».

Estats fluctuants i parracs oblidats, en darrera instància, que cal suturar per tal de restituir-los *per a la memòria*. Estivill realitza el seu particular viatge de retorn a la terra natal portant a terme una sèrie d'accions artístiques que podem inscriure, *mutatis mutandis*, en aquesta tradició occidental basada en l'estreta relació existent entre el periple físic, real, i la construcció simbòlica de la identitat mitjançant la recuperació dels lligams —fils— genealògics. La sèrie “Noms” resulta, en aquest sentit, paradigmàtica: els noms propis —prenoms— brodats sobre papers de colors plans —originaris, primaris...— ens parlen d'individus singulars que, d'alguna manera, són com els topònims d'una geografia familiar a la que retornem gràcies a la distància adquirida després de molts anys d'emancipació; com si fossin elements d'una mena d'aixovar polsós recuperat de les golfes —un altre espai enormement simbòlic, com ens recorda Gaston Bachelard—, la seva realitat és una mica com la de la paraula poètica: un eco que emergeix de les profunditats i que només s'ofereix plenament durant uns instants abans de tornar a desaparèixer, com una pedra llançada a les aigües fosques d'un estany, en l'espai indeterminat que ens

embolcalla.

Per això Estivill ens parla també de “Contrapaisatge”: l’artista emfatitza el caràcter intersticial de la nostra existència situant-se entre dues vistes que corresponen al punt de partida i al punt on transcorre l’existència actual; paisatge contra paisatge escenificant un diàleg que no hem de llegir en clau bipolar sinó en un sentit perfectament cíclic. La correspondència entre ambdós mons només té sentit en la mesura que l’artista assumeix —i explicita— el seu paper de nexa o, per seguir amb la imatge de la costura, de fil o cordó umbilical. L’espai que ens embolcalla, en aquest cas, s’evidencia com a quelcom indeterminat, d’aspecte lletós i de naturalesa íntimament amniòtica; el cos de l’artista, la seva pell, és el suport físic de la memòria.

Si tenim en compte aquests elements tot just esbossats, aleshores se’ns revela amb insospitada nitidesa l’univers contingut en la sèrie que porta el títol explícit d’Aracné. Deixant de banda el significat psicològic del mite i la seva càrrega dramàtica —el pecat d’*Hybris* com a fil conductor entès com a “desmesura” o “arrogància”—, allò que resta és aquest teixir recursiu que es troba en la gènesi mateixa del sentit de les nostres vides. Un teixir, malgrat tot, que es manifesta com a quelcom profundament ambivalent: el teixit és la llar domèstica, la xarxa que ens protegeix, de manera profilàctica, de l’abisme que acompanya la desmemòria, però també és, per contra, el parany que ens reté i, portat a l’extrem, ens aniquila. Família protectora i família castradora, la dels aràcnids com la dels humans. I paisatge protector i paisatge que aïlla o que extravia en idèntica correspondència: potser per això Estivill pinta una “vista” de les vinyes i de les oliveres, de les feixes i camps treballats des de sempre presidida per la imatge inquietant d’un monestir convertit, contra pronòstic, en una útil i precisa metàfora de tot el que estem dient...

Transmet

Like this:

Like

Be the first to like this post.

from → [Exposicions](#)

← [PUIGBALDOYRA: el confort dels orígens](#)

[El museu i els seus hermeneutes](#) →

No comments yet

Leave a Reply

Enter your comment here...

Fill in your details below or click an icon to log in:

Email (required)

(Not published)

☐ Notify me of follow-up comments via email.☐ Notify me of new posts via email.

• Temes

- [Exposicions](#)
- [Noms i llocs de l'art a Girona](#)
- [Reflexió](#)

• arxius

• Entrades recents

- [PEP ADMETLLA: Silenci i lentitud](#)
- [Les apories de l'art](#)
- [HUEDO: el mateix paisatge](#)
- [Nova Avantguarda: fotografia catalana dels 50 i 60](#)
- [Figueres recupera la ingravidesa](#)

• Subscripcions

Introduïu la vostra adreça de correu electrònic per a subscriure's a aquest blog i rebre notificacions de nous missatges per correu electrònic.

Join 12 other followers

• Cerca

[Blog at WordPress.com.](#)

Theme: [Vigilance](#) by [The Theme Foundry](#).

